

Poglavje 11

Oskrba tekačev krškopoljskega prašiča ¹

Milena Kovač, Špela Malovrh

11.1 Uvod

Reja krškopoljskega prašiča se je precej razširila. Med 85 registriranimi rejami so take, ki so ohranjale pasmo in tradicionalen način reje. Na novo pa so se razširile bolj ali manj "hobi" reje za oskrbo družine in manjšega kroga prijateljev. Precej rej je tudi ekoloških. Le posamezne reje poskušajo vzpostaviti predelavo na domu in trženje izdelkov. Za te želimo, da se še razširijo in povečajo. Ohranitev pasme je dolgoročno možna le, če se za njene produkte vzpostavi tržna niša.

Z razširitvijo reje krškopoljskega prašiča opazamo, da oskrba med rejami precej variira. Poleg rejcev, ki so izkušnje pridobili tako od prejšnje generacije kot od večletne reje in prašiče ustrezno oskrbujejo, imamo kar številne rejce, ki teh izkušenj nimajo. Nekateri rejci iščejo številne rešitve iz različnih virov in poskusijo povzeti njim vsečne rešitve. Pri tem pozabljajo na pomembne podrobnosti, ki so nujne, da je reja prašičev primerna. Neskladja med potrebami udomačenih prašičev in ponujeno ureditvijo lahko povzročajo prašičem pomanjkanje in s tem trpljenje. Vsak rejec mora dobro poznati potrebe prašičev in jih primerno zadostiti. Prašičem mora rejec nuditi zavetišče pred neugodnimi okoljskimi dejavniki, jih ščititi pred sovražniki, paraziti in patogenimi mikroorganizmi, jih oskrbeti s krmo in z vodo ter jih naučiti uporabljati novosti.

Tudi pri tradicionalni reje avtohtone pasme moramo brez izjeme izpolniti sodobno zootehniško in veterinarsko zakonodajo ter minimalne standarde (ULRS, 2010), ki jih predpisuje zakonodaja o zaščiti rejnih živali. Tako je bilo tradicionalno, da so prašičem krmili pomije, a to ni več dovoljeno. Prav tako niso dovoljeni temni svinjaki. Dovoljeno in celo dobrodošlo pa je krmljenje z voluminozno krmo in okopavinami, vendar so že včasih uspešneje redili prašiče tisti rejci, ki so jim privoščili tudi žita.

V prispevku izpostavljam le nekatere posebnosti pri reji krškopoljskih prašičev, saj večina pravil, ki veljajo za rejo modernih genotipov, velja tudi za avtohtono pasmo. Prilagoditi moramo recepture, saj jim lahko pokladamo skromnejšo krmo. Po drugi strani pa moramo paziti, da jih z obilnim krmljenjem ne zamastimo. Zakonodaja na področju zaščite živali nalaga rejcem, da nekatere navade, ki so bile značilne za rejo krškopoljskega prašiča, opustijo, ker niso več dovoljene. Predstavili bomo splošna navodila vzrejo in pitanje prašičev in opozorili na posebnosti avtohtone pasme.

¹Prispevek je sofinanciran v okviru projekta CRP "Celovite rešitve sistemov v reji prašičev z namenom izboljšanja konkurenčnosti slovenske prašičereje" 2011-2014 (V4-1111)

11.2 Potrebe prašičev

Pri oskrbi prašičev moramo v prvi vrsti izhajati iz njihovih potreb, ki se razlikujejo glede na starost in namen reje. Pogosto so rejci prepričani, da si z ustvarjanjem boljših pogojev za rejo, ko so potrebne dodatne investicije v rejo, slabšajo ekonomski rezultat. Tudi v naših rejah se je pokazalo, da z izboljšanjem pogojev reje in oskrbe živali, dosegamo boljše proizvodne rezultate in imamo manj izgub. Istočasno si rejec izboljša tudi pogoje dela. Rejci krškopoljskega prašiča zatrjujejo, da jim proizvodni rezultati ne pomenijo prav veliko, a mora jih razveseliti dobra preživetvena sposobnost, vitalnost in rast čim večjega števila sovrstnikov iz gnezda. Tako morajo rejci s svojimi ravnanji zagotoviti naslednjih 5 osnovnih pravic živali, tudi prašičem avtohtone pasme.

1. Prašiči morajo biti prosti žeje, lakote in nezadostne prehrane. Ves čas morajo imeti na voljo zadostne količine pitne vode. Količina in sestava obrokov morajo biti takšni, da omogočajo vzdrževanje zdravja in vitalnosti.
2. Prašiči morajo biti prosti neugodja, kar pomeni, da prašičem nudimo ustrezno okolje za počivanje, gibanje in zavetje pred vremenskimi nepravilnostmi in sovražniki.
3. Prašiči morajo biti prosti bolečin, poškodb ali bolezni. Tako je rejec odgovoren v prvi vrsti, da preprečuje (preventiva) pojav bolezni, da bolezen hitro prepozna (diagnoza) in hitro ukrepa (zdravljenje ali oskrba).
4. Prašiči morajo biti prosti strahu in stiske. Tako je potrebno zagotavljanje pogojev za rejo in ravnanja človeka pri vsakodnevnem delu. Strah in stisko lahko povzročita tudi agresivnost ali celo kanibalizem posameznih živali do drugih v skupini, pogosto preganjanje, lovljenje, preseljevanje, mešanje ipd. Rejec, ki bo potrebam prašičev prisluhnil, bo marsikatero delo tudi enostavneje in lažje opravil.
5. Prašiči morajo imeti možnost izražanja (večine) za vrsto značilnih vzorcev obnašanja. Ob tem potrebujejo zadosti prostora, ustrezno opremo, material za zaposlitev in družbo živali iste vrste, s podobnimi potrebami.

Potrebe prašičev oz. zadolžitve rejca lahko preprosteje in za rejca bolj uporabno predstavimo v naslednjih točkah.

1. Prašiči potrebujejo **krmo**. V manjših rejah se po našem opažanju pozabi, da mora krma po kakovosti in količini ustrezati potrebam prašičev po hranilih in so te različne glede na starost ali proizvodno obdobje. Za krškopoljskega prašiča je znano, da so skromni, zato lahko v obrok vključimo tudi okopavine in voluminozno krmo, če je leta kakovostno pridelana (košena mlada) in konzervirana (sušena, silirana), vendar pa moramo obroke dopolniti tako z energijo bogatimi žiti kot beljakovinami (soja, grah, mleko ...) zlasti pri mlajših rastočih kategorijah in svinjah v laktaciji.

2. Prašiči potrebujejo stalen dostop do **pitne vode**. Napajalnikov mora biti dovolj in morajo biti nameščeni na višini, primerni kategoriji in velikosti.
3. Prašiči potrebujejo tudi kakovosten **zrak**, ki je odvisen od temperature, relativne vlage, gibanja in sestave zraka. Uravnavamo ga lahko z gostoto naselitve, zračenjem, dostopom na prosto, ureditvijo hleva, ogrevanjem ali hlajenjem in čiščenjem hlevov.
4. V hlevu mora biti dovolj **svetlobe** (min. 40 lux), vendar prašiči pri dnevnih aktivnostih potrebujejo več svetlobe. Kadar imajo dostop na izpust ali na prosto, jim dnevna svetloba zadošča, pazimo le, da jih zaščitimo pred soncem. Tudi v hlevih želimo naravno svetlobo čim bolj izkoristiti, okna in svetila čistimo, stene belimo, po potrebi pa namestimo tudi dodatna svetila.
5. Prašiči so redoljubni, če jim je dodeljen dovolj velik in pravilno oblikovan **prostor**. V kolikor jim dajemo priložnost, bodo v kotcu našli prostor za ležanje in počivanje in prostor za aktivnosti (gibanje, ritje ...). Pri oblikovanju prostora pazimo na to, da bodo prašiči prepoznali namembnost posameznih delov kotca. Rešetkasta tla niso zadostno sporočilo prašičem, kje naj blatijo. Blatijo radi na višjem, preglednem delu, kjer vidijo prašiče iz drugih boksov, kjer je hladneje, morda celo malo piha, je mokro ..., zato ta del kotca opremimo z rešetkami ali si drugače olajšamo kidanje.
6. Prašiči, razen merjascev, živijo v skupini. V njej oblikujejo **socialno okolje**, ki omogoča sožitje in tekmovalnost med sosojci, zato poskušamo prašiče čim daljši čas držati v skupinah. V manjših rejah (manj kot 10 plemenskih svinj) je skupine težko oblikovati, zato so lahko svinje uhlevljene v dovolj velike individualne kotce, med katerimi so pregrade rešetkaste, da se med seboj vidijo. Primernejše so pokončne prečke, da se prašiči ne morejo vzpenjati.
7. Z materialom za **zaposlitev** ponudimo prašičem alternativo za aktivnosti, ki so v naravi povezane z iskanjem hrane. Če jim ga primanjkuje, se preusmerijo na izzivanje sosojcev, ki lahko preraste iz manjšega prerivanja celo v kanibalizem, pri individualni uhlevitvi pa opazamo različne oblike apatij.

Počutje živali je težko objektivno izmeriti, posredno ga prepoznavamo po obnašanju, zdravju oz. obolelosti, izgubah in rezultatih prireje. Za zadovoljitev potreb je v celoti odgovoren rejec, ki odloča o ureditvi hleva, oskrbi živali in ravnanju z njimi. Tako je pomembno, ne glede na število živali ali genotip, da pozna potrebe živali in uredi vse potrebno, da so izpolnjene. Pri oskrbi prašičev se rejec ne sme izgovarjati na vreme, letino ali druge okoliščine, vedno je dolžan za prašiče ustrezno poskrbeti. Za to pa je pomembno znanje in pripravljenost, da skrbi za ugodje prašičev. Tako je za dobro počutje prašičev odločujoč prav **rejec**.

11.3 Skrb za biovarnost

Biovarnost je povsem sodobna beseda in vključuje vse tiste aktivnosti, ki preprečujejo prenos boleznih v čredo ali iz nje. Te ukrepe so poznali prašičerejci že precej nazaj. Tako v knjigi iz

19. stol. (Anonymous, 1850) beremo kar nekaj priporočil, ki naj bi jih rejci prašičev upoštevali, da bi bilo v hlevu manj zdravstvenih tegob. V času, ko enostavno in hitro prepotujemo veliko večje razdalje, ko je promet z živalmi, mesom ali izdelki zelo obsežen, so preventivni ukrepi še toliko bolj pomembni. Dobra odpornost in prilagojenost krškopoljskega prašiča na domače okolje velja samo toliko časa, dokler v to okolje ne vnesemo novih bolezenskih klic. Ta čas pa je že minil. V dokaj zdravo slovensko rejo prašičev smo po vstopu v EU vnesli številne nove bolezni, na katere pa krškopoljski prašiči niso prav nič manj občutljivi. Ker jih je malo, pa lahko izbruh bolezni v njej naredi nepopravljivo škodo. Poskusimo na hitro povzeti biovarnostne ukrepe.

- Obiskovalcem preprečimo neposreden stik s prašiči. Tisti, ki v rejo morajo vstopiti, se preobujejo in preoblečejo v čisto zaščitno obleko, ki jo ponudi rejec. To velja tudi za sodelavce strokovnih in inšpekcijskih služb, še posebej pa za veterinarje, pri katerih je zelo verjetno, da prihajajo od obolelih živali. Pri tem si rejci lahko pomagajo tako, da imajo urejeno bolnišnico za obolele prašiče z ločenim dostopom.
- Pred vhomom v rejo je nameščena in vzdrževana vsaj dezbariera za razkuževanje rok in obuval, priporoča pa se sanitarni voz. Ob vstopu iste postopke kot obiskovalci izvajajo tudi rejec in njegovi družinski člani.
- Hlev oz. pašnik naj bi bil ograjen, da je onemogočen dostop ljudem ali drugim živalim.
- Zatiramo glodavce in insekte. V hleve preprečujemo tudi vstop pticam (lastovkam, golobom, kokošim ...) in tudi hišnim živalim (psom, mačkam ...).
- Hleve čistimo, razkužujemo in belimo z apnom.
- Kupljenih plemenskih živali ne uhlevimo neposredno v hlev, ampak jih uvajamo preko karantene. Ob prodaji kupca ne vodimo v hlev. Za prodajo živali lahko uredimo posebno mesto, kjer bo kupec prašiče lahko videl, ne bo pa imel z njimi stika, olajšamo pa si lahko tudi nakladanje z nakladalno rampo.
- Tudi v reji vzpostavimo navade, ki preprečujejo prenos bolezni iz starejših na mlajše prašiče.

Ker so reje krškopoljskega prašiča majhne, biovarnostne ukrepe rejci kar zanemarijo. Če se rejec prekrši pri enem, še tako preprostem biovarnostnem ukrepu, se lahko prašiči okužijo. Posamezni rejec se lahko razmeroma hitro znebi okuženih živali in se oskrbi z novimi. Ker pa imajo drugi rejci najbrž podobne razvade, pa se prav lahko zgodi, da to pravzaprav ne bo več mogoče. Pri reji avtohtone pasme bi radi opozorili še na dve posebnosti.

Prva je v povezavi z izposojanjem merjascev. Iz biovarnostnih ukrepov premeščanje merjasca nikakor ni priporočljivo. Če si ga rejci izmenjujejo, se morajo pri tem držati biovarnostnih ukrepov. Merjasca si lahko izposojajo samo pri enem rejcu in ne pripuščajo svinj

drugih okoliških rejcev. Premika (izposoja in vrnitev) se zabeležita in sporočata. Za očeta je pri naravnem pripustu lahko priznan le merjasec, ki živi na isti kmetiji kot svinje.

Pri krškopoljskem prašiču se radi poslužujemo tudi izpusta na prosto ali pašo. Prostor naj bi bil ograjen z dvojno ograjo (slika 1), da se prepreči neposreden stik z divjimi prašiči. Divji merjasci so lahko precej nadležni, kadar se na prostem svinje tudi bukajo. Priporoča se, da se odstavljene svinje pripušča nadzorovano v zaprtem prostoru. Ograja preprečuje neposreden stik z ljudmi, ki jih moramo vedno obravnavati kot potencialni prenašalci bolezenskih klic.

Biovarnostne ukrepe smo podrobneje predstavili v prispevkih, ki jih dobite na spletnih straneh Enote za prašičerejo. V njih so prikazani na primerih nekoliko večjih rej, vendar načela veljajo tudi za manjše. Veljati bi morale tudi za prašiče, ki jih imajo ljudje za hišne ljubljence (miniaturni prašiči).

Slika 1: Dvojna ograja na pašniku

11.4 Oskrba odstavljenih pujskov in tekačev

Odstavitev za pujske predstavlja precejšen stres. Ločeni so od matere, pri kateri so skoraj vsako uro dobili topel in lahko prebavljiv obrok. Od odstavitve dalje so odvisni od drugega vira hrane. Če so pogoji primerni, živali zdrave in rejec poklada ustrezne količine krme, bodo pujski pripravljani na odstavitev. Na voljo imamo mlečni nadomestek in kakovostne preštarterje, da primerno vzredimo tudi številčna gnezda. Kadar pujski ob odstavitvi še ne jedo dovolj suhe krme, mora rejec najprej preveriti svoje delo v prasilišču.

11.4.1 Ureditev vzrejališča

Vzrejališče je oddelek za tekače, kamor naselimo odstavljenе pujske in v tem delu ostanejo do 25 oz. 30 kg. Pri daljši laktaciji, ki jo pri krškopoljskem prašiču nekako pričakujemo, je vzreja lahko manj zahtevna. Pujski bi lahko bili bolj pripravljeni na odstavitev, če bi jih dovolj zgodaj navajali na krmo. Zaradi števila svinj bodo skupine razmeroma majhne. Pri naseljevanju tekačev moramo dodeliti na prašiča najmanj zakonsko predpisane minimalne površine (2008/120/ES, 2009), pri avtohtonih pasmah pa naj bi bile dodeljene površine v hlevu med 10 in 40 % večje.

Pujski lahko ostanejo po odstavitvi še v prasiatvenem kotcu, če je to mogoče. Prednosti so v tem, da kotec pujski poznajo: vedo za napajalnike, krmilnike in gnezdo, kjer je možno ogrevanje. Kotec mora biti čist in suh. Prav tako ni priporočljivo, da v sosednjem kotcu svinja prasi, saj bi bil možen prenos povzročiteljev bolezni iz starejših pujskov na novorojene. Povzročitelji bolezni so tudi sicer prisotni v hlevu. S čiščenjem in razkuževanjem hleva ter umivanjem svinje pred naselitvijo v prasiatveni kotec zmanjšujemo nevarnost okužb. S površnim čiščenjem ali mešanjem različno starih prašičev pa povečujemo verjetnost okužb s patogenimi mikroorganizmi.

Po odstavitvi pujske prej ali slej prestavimo. Praviloma naj bi jih zaradi večje biovarnosti preselili na drugo mesto, kadar pa to ne gre, pa je vzrejališče lahko tudi v drugi zgradbi ali vsaj v ločenem oddelku. Nikakor jih ne mešamo z večjimi kategorijami prašičev. V skupinah s starejšimi prašiči jim ne moremo zagotoviti niti primerne sestave krme, prav tako pa ne bodo imeli priložnosti, da bi pojedli ustrezne količine. Dodani pujski bodo na dnu hierarhične lestvice, kar pomeni, da bodo pogosteje odrinjeni. Posledica združevanja s starejšimi prašiči je precejšen zaostanek v rasti.

Tudi nadstandardni kotci za tekače so dokaj enostavni (slika 2). Če imamo urejene tudi izpuste, je kotec trodelen. Spalni del (na sliki spredaj) ima polna tla, polne pregrade, je lahko bolj ali manj nastlan. Priporočljivo je urediti možnost talnega ogrevanja in pokrov nad ležalnim delom. Na izhodu iz ležalnega dela so plastične zavesice, ki zmanjšajo izmenjavo zraka in prašičem omogočajo prosti prehod. Tako tudi pozimi dosežemo, da so tekači na toplem. Na spalnem delu so pregrade polne, je tudi temno, kar spodbuja počivanje. Svetel del na sliki 2 je izhod na izpust, ki je tudi zaščiten z zavesicami.

Napajanje je lahko urejeno zunaj. V vzreji je priporočljivo, da so nameščeni tudi napajalniki, enaki kot v prasilišču. V kotcu je potreben vsaj en napajalnik na 10 tekačev. Da lahko pijejo tako manjši kot večji prašiči v skupini, namestimo napajalnike na različnih višinah. Kadar so pujski pili iz skodeličastih napajalnikov ali posodic, kasneje pa imamo cucelj napajalnike, v vzrejališču napajalnike kombiniramo in s tem omogočimo zadostno oskrbo z vodo, tudi takoj po odstavitvi.

Krmljenje je lahko urejeno z zalogovnikom v ležalnem delu (potrebna dodatna možnost osvetlitve pokritega dela) ali v predelu (drugi del), namenjenem tudi blatišču, kjer so napajalniki in prostor za gibanje. Za blatenje prašiči izberejo mesto z razgledom. Torej je na

blatišču svetlo in hladneje, se vidi v sosednje kotce, lahko nekaj prepaha, tla so lahko nekoliko mokra. Blatili bodo praviloma tudi na višjem delu kotca. Morebitna namestitvev rešetk ni dovolj velik znak, da bi jih prašiči izbrali za blatenje.

Slika 2: Vzrejališče s pokritimi ležišči in z izpustom

Izpusti (slika 3) so primerni tudi za tekače. Na sliki imamo vzrejališče, ki je urejeno v starejšem hlevu. Nad izpustom je nadstrešek, tla so polna in nastlana, v levem kotu pa so jasli, v katera pokladajo poleti svežo krmo. Na izpustu lahko uredimo jasli za pokladanje voluminozne krme. Krmno mešanico so dobili v zasipniku na izpustu, prav tako vodo. Star hlev je nudil topel, zaveten in suh prostor za ležanje.

Če na kmetiji ni pravega prostora za tekače, se še vedno lahko najde pokrit prostor ali nadstrešek, ki zagotavlja, da bo prostor suh. Pod njim uredimo kočo ali iglu za ležanje. Pokrov naredimo tako, da ga je možno odpirati in zapirati brez težav, saj moramo večkrat dnevno preveriti tekače v njem. Pred kočo zgradimo podolgovat izpust, ki je namenjen krmljenju, napajanju, blatenju in drugim dnevnim aktivnostim.

11.4.2 Odstavitev pujskov in oskrba po odstavitvi

Pujske ob odstavitvi tudi praviloma preselimo in mešamo z drugimi prašiči iste starosti. Ob tem se ponovno vzpostavlja hierarhični red in je med odstavljenimi prašiči več nemira in celo rivalstva. Rivalstvo zmanjšamo, če imajo pujski kontakt že pred odstavitvijo. Pri ukleščanih svinjah lahko odstranimo tudi pregrade med kotci s pujski, ki jih nameravamo

združiti. Pujske lahko nekaj časa po odstavitvi zadržimo v prasitvenem boks, ki smo ga dobro očistili. Preseljujemo site živali, zvečer in v dobro nastlane kotce. Dobro je namestiti tudi viseča igrala. Priporočljiva so različne obešanke ali jasli, napolnjene s slamo, senom ali svežo travo.

Med 3 in 5 tednom so pujski slabo zaščiteni. Z mlezivom pridobljena zaščita se porabi nekako do tretjega tedna starosti, ko pujski šele pričnejo aktivno graditi svoj imunski sistem. Sprva je zaščita še zelo šibka. To pa pomeni, da mora biti okolje čisto in razkuženo, da se ne srečajo s prevelikim "odmerkom" patogenih mikroorganizmov. Tudi prisotnost starejših prašičev odsvetujemo.

Slika 3: Pokrit izpust za tekače, dokrmiljene s svežo travo

Ob odstavitvi pujskom odvezujemo tudi mleko, ki je zanje najboljša krma, čeprav jo proti koncu laktacije že primanjkuje. Kadar pujske dovolj zgodaj pričnemo navajati na krmo, bodo že v petem tednu pojedli med 200 in 250 g krme na pujska na dan. Pri daljši laktaciji bodo lahko zaužili že več krme. Taki pujski so dobro pripravljeni na odstavitev.

Po odstavitvi dobivajo pujski nekaj dni še preštarter, kasneje postopoma menjamo preštarter s štarterjem. Imena so povzeta po popolnih krmnih mešanicah za sodobne genotipe prašičev, vendar mora biti tudi krma za odstavljen pujske pri krškopoljski pasmi odlične kakovosti. Pri odstavljenih pujskih morajo biti v krmi lahko prebavljive snovi kot so mleko v prahu, stranski proizvodi pri predelavi mleka, toplotno obdelana žita, krompirjeve beljakovine in

podobno. Pripravljamo vedno le manjše količine, da se krma ne kvari. Dodajamo lahko tudi kakovostno voluminozno krmo.

Odstavljene pujske in tekače krmimo praviloma po volji, vendar takoj po odstavitvi za nekaj dni nekoliko omejimo količino krme, da preprečimo prenažiranje in driske. Po odstavitvi zato namestimo dodatna korita, da imajo odstavljeni pujski dovolj krmilnega prostora, da lahko jedo vsi hkrati. Če je kotec čist, lahko krmimo tudi na tla. Krmimo večkrat na dan. Po prehodnem obdobju (običajno 5 dni po odstavitvi) tekače krmimo po volji, zato ne potrebujejo hkratnega dostopa do krmilnika. Krmo nasujemo v zalogovnike, da ostane sveža in je dostopna po volji ves dan.

Pri krškopoljcih so odstavljeni pujski v naših rejah vključeni med starejše kategorije, zlasti na paši (slika 4). Rejo mešanih kategorij moramo odsvetovati, ker bodo dodani manjši prašiči pristali na dnu hierarhične lestvice, omogočen pa je tudi prenos patogenih organizmov. Kadar v takih rejah ni omogočeno nadzorovano dokrmljevanje, opazimo precejšen zaostanek v rasti, ki pa lahko pomeni že veliko oviro za normalen razvoj. Tak način reje ni primeren niti za tekače, ki jih namenimo pitanju. Prašiči ne morejo nadoknaditi prevelikega zaostanka iz tega prvega obdobja rasti (do 30 kg). Dobri prašičerejci slabše, zaostale tekače namenijo za "oddojke".

Slika 4: Mlajše in starejše kategorije na skupnem pašniku

11.5 Zaključki

Čeprav je pasma krškopoljski prašič avtohtona pasma, lahko znanje pridobljeno pri sodobnih pasmah s pridom uporabimo tudi pri njih. Ker je skromna in na naše okolje prilagojena pasma, lahko večino krme pridelamo doma ali v bližnji okolici. Tudi pri reji te pasme moramo tradicionalno rejo prilagoditi zahtevam zakonodaje, ki ureja rejo domačih živali. Tako je tradicionalni način reje potrebno posodobiti. Tudi v rejah lokalnih pasem moramo poskrbeti, da imamo pogoje reje, ki ustrezajo posameznim kategorijam prašičev. Kategorije prašičev v ta namen največkrat uhlevimo ločeno in pripravljamo obroke, katerih sestava in količina mora biti prilagojena potrebam živali in ne naključju ali trenutni razpoložljivosti krmil. Pri uhlevitvi lahko izbiramo nadstandardne rešitve, vendar morajo v prvi vrsti biti prilagojene živalim in lažjemu delu, šele nato lahko prisluhnemo svojemu prepričanju. Veliko praktičnega znanja pridobimo tudi s skrbnim opazovanjem živali, teoretično znanje lahko predvsem služi kot smerokaz.